

УДК 061.66

**ДОРАДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У ФРАНЦІЇ ЯК МЕХАНІЗМ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ**

***О.Д. Костюк, кандидат економічних наук
М.В. Богданьок, магістр***

Проаналізовано зарубіжний досвід дорадництва та обґрунтовано необхідність його активізації в Україні.

Консультації, технології, інформація, знання, послуги, товаровиробники.

Тенденції розвитку сільського господарства Франції відповідають усім світовим вимогам. Послуги аутсорсингу у цій країні надають підприємства приватного та державного типу. Термін «аутсорсинг» використовується дуже рідко. Але його сутність відображена у діяльності приватних дослідницьких та дорадницьких центрів. Про це свідчить аналіз діяльності Палати сільського господарства департаменту Мозель, який виступає в ролі дорадницької організації у сільському господарстві.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання використання зарубіжного досвіду та активізації дорадництва в Україні активно дискутуються в працях Т.П. Кальної-Дубінюк, В.М. Кошелева, М.Й. Маліка та інших вчених-економістів.

Мета дослідження – розкриття концептуальних засад і особливостей консультування в аграрному секторі Франції.

Виклад основного матеріалу. Палата сільського господарства надає агросектору та сільським територіальним громадам соціально спрямовані послуги з передачі найновіших досягнень науки, сучасних технологій та ринкової інформації, облаштування сільських територій на постійній платній та безоплатній основі і є одним з основних механізмів реалізації державної аграрної політики на місцях, як складова органів управління інноваційним розвитком аграрного сектору і сільських територій, та підтримує зв'язок між наукою і виробництвом при впровадженні агроінновацій, поширенні сільськогосподарських знань та інформації. Це професійна державна установа, що підпорядкована обраним членам і діє в межах закону задля захисту прав сільськогосподарських виробників та їх супроводу впродовж ведення господарської діяльності, надаючи дорадницькі послуги в усьому спектрі ведення аграрного бізнесу. Як свідчить практика, з боку сільськогосподарських товаровиробників щорічно зростає попит на нові знання.

Палати сільського господарства у Франції було створено при фінансовій підтримці влади. В їх структурі налічується 94 регіональні відділення, де працює близько 11 тис. експертів, а також значна кількість консультантів з торговельних сільськогосподарських підприємств. Вони надають широкий спектр послуг: від аналізу ґрунтів до економічного прогнозу розвитку господарства. Держава компенсує від 30 до 40 % поточних витрат, а також проведення окремих програм і заходів.

Місія цієї організації, яка передбачена Законом – представництво інтересів сільськогосподарських виробників перед державними органами влади за допомогою проведення аналізу їх діяльності, внесення пропозицій щодо можливих напрямів розвитку в межах національних програм, участі у громадських дебатах з приводу захисту прав окремих товаровиробників.

У межах своєї компетенції Палата сільського господарства також сприяє розвитку сільських територій та аграрних підприємств. Ще одне завдання – інтеграція через надані послуги в реальний процес сільськогосподарського виробництва задля компетентного представлення їх інтересів перед державою.

Найважливіші характеристики "Французької моделі" дорадництва щодо навчання сільськогосподарських виробників:

✓ організація послуг координується та знаходиться у власності користувачів – асоціації фермерів Франції: спілки Французьких фермерів та Асоціації, які представляють близько 95 % французьких фермерів;

✓ організація надання послуг є системою "знизу-вверх". Протилежна система "зверху-вниз" існує в багатьох країнах, де дорадники працюють на Міністерство сільського господарства та знаходяться в його при-

міщеннях; система "знизу-вверх" є основою довіри та впевненості в дорадниках з боку фермерів;

✓ організація послуг складається з двох рівнів: національний центр обслуговує локальні центри, локальні центри обслуговують фермерів.

Така унікальна структура забезпечує поширення необхідної інформації та надання послуг на всіх рівнях, що забезпечує високу економічну ефективність діяльності.

Найважливішими дорадчими послугами є: фермерська бухгалтерія та ведення рахунків, аналіз ґрунтів, планування полів, добрив і захисту рослин, облік надоїв молока, аналіз фуражу, планування кормовиробництва, облік загонів, розробка комп'ютерних програм тощо.

Французька модель організації сільськогосподарських дорадчих послуг дуже добре працює завдяки міцним традиціям та ставленню населення до ведення сільського господарства.

Проблеми й завдання розвитку окремих регіонів Франції визначають необхідність розвитку різних напрямів діяльності Палати сільського господарства:

- економічний напрям – моніторинг, прогнозування та економічний аналіз діяльності підприємств;

- напрям розвитку навколишнього середовища – проведення необхідних заходів задля збереження природних ресурсів. Значна увага приділяється розвитку агрономії щодо відповідності вимогам сталого розвитку, енергетичній базі підприємств, якісному і кількісному управлінню водними ресурсами в чутливих зонах, оптимізації використання засобів захисту рослин;

- соціальний напрям – підвищення кваліфікації сільськогосподарських виробників;

- інноваційний напрям – координація діяльності центру прикладних досліджень у сільському господарстві, експериментів та інновацій, а також їх інтеграція в практику сільськогосподарських виробників;

- «у ногу з часом» – підтримка розвитку біологічного сільського господарства, агротуризму, прямих каналів збуту продукції, участь у розвитку та впровадженні програм, запропонованих громадами.

Мережа Палат сільського господарства складається зі 114 відокремлених підрозділів, з них 92 Палати на рівні департаментів, 1 – на рівні регіону, 20 – на місцевому рівні та 1 – Національна Палата сільського господарства Франції.

Їх загальний бюджет становить 702 млрд євро, з них: 48 % – надходження з податку на землю, 23 – з наданих платних послуг Палатами сільського господарства, 20 % – надходження з інших джерел фінансування (Держава, органи місцевого самоврядування, Європейський уряд).

Кадрова діяльність Палати сільського господарства зосереджена на трьох основних напрямках:

1. Допомога в наборі кадрів (рекрутмент) для майбутніх сільськогосподарських підприємств. Палата сільського господарства відповідальна за відбір бажаючих, їх інформування, орієнтування щодо професійного

проекту, супровід у питаннях підвищення кваліфікації й досвіду роботи в сільському господарстві засобами проведення очного навчання та стажування на існуючих підприємствах.

2. Технічна допомога у виконанні різнопланових робіт у сільському господарстві: розробка бізнес-плану – автодіагностика проекту, економічні розрахунки; план внесення добрив, управління підприємствами за допомогою інформаційних технологій, використання індустріальних відходів у сільському господарстві – розробка плану внесення добрив, отриманих після їх очистки і переробки, їх хімічний аналіз, «Фертіплан» – розробка плану внесення органічних добрив, покращення техніко-економічних показників, розрахунок необхідної кількості внесення поживних речовин, зокрема, відходів тваринництва, підготовка замовлення добрив, розрахунок витрат, програмне забезпечення в Інтернет-мережі, яке надає доступ до геоінформації про ділянки, необхідність ротації культур, за допомогою якої можна розробити план внесення добрив, управління зберіганням культур; дослідження системи «тваринницьке підприємство – приміщення, умови, регламент, тварини», генетичний контроль тварин за допомогою інформаційних технологій; переоснащення, реконструювання сільськогосподарських будівель задля відповідності загальноєвропейським стандартам, розробка раціону тварин, моделювання отримання поживних речовин на пасовищі; проведення діагностики підприємств та супровід у зміні їх діяльності задля збереження природних ресурсів регіону, засоби збереження навколишнього середовища, розробка запиту про фінансову допомогу в межах відповідних проектів з боку держави, діагностика природних зон задля охорони ресурсів питної води та біорізноманіття; диверсифікація діяльності господарства за допомогою пропаганди розвитку агротуризму, здійснення маркетингу локальної продукції.

3. Корпоративне або індивідуальне навчання працівників сільськогосподарських підприємств: вид діяльності спрямований на підвищення кваліфікації спеціалістів – чергування робочого часу на підприємстві і в навчальній установі (обраній на основі необхідності отримання знань у певній сфері діяльності). Керівник навчальної програми забезпечує супровід молодого спеціаліста впродовж періоду підвищення кваліфікації і передає йому всі свої вміння і навички згідно з контрактом.

Така діяльність є прикладом аутсорсингу кадрових ресурсів, а саме, підвищення кадрового потенціалу сільськогосподарських працівників за допомогою здійснення дорадчої діяльності. Єдина відмінність між дорадчими послугами та послугами на основі аутсорсингу – це те, що послуги дорадчої служби можуть здійснюватись як на платній, так і на безоплатній основі, тоді як при застосуванні аутсорсингу послуги завжди є платними.

Дорадча діяльність у Франції є одним із найважливіших інструментів підтримки та розвитку аграрної сфери економіки країни в цілому, підвищення ефективності й прибутковості сільськогосподарського виробництва, підвищення рівня та якості життя на селі. Функціонування Палат сільського господарства допомагає у здійсненні соціально-економічних перетворень, що спрямовані на гармонійний розвиток економіки держави в цілому.

Використання кращого зарубіжного досвіду є дуже актуальним для нашої держави, адже, незважаючи на проблеми й труднощі, які стоять на шляху розвитку сільськогосподарського дорадництва в Україні, дорадчі служби працюють і доводять свою ефективність та необхідність.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Традиційна форма підготовки і підвищення професійного рівня спеціалістів дуже далека від щоденної практики, потреб і можливостей конкретного підприємства. У зв'язку з цим, актуальною стає інша форма навчання – навчання безпосередньо на виробництві, або корпоративні програми навчання, сучасною тенденцією яких є процес переміщення центру навчання в напрямі інтересів товаровиробників.

Процес навчання, підвищення професійного рівня та компетенції співробітників знаходиться в тісному зв'язку з реаліями ведення бізнесу та перетворюється на безперервний процес, необхідність, чинник, без якого неможливе зростання рівня конкурентоспроможності підприємств.

Список літератури

1. Аникин Б. А. Аутсорсинг и аутстаффинг : высокие технологии менеджмента : учеб. пособие для студ. вузов / Б. А. Аникин, И. Р. Рудая ; Государственный ун-т управления. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 123 с.
2. Кальна-Дубінюк Т.П. Сучасні методи ефективного консультування / Т.П. Кальна-Дубінюк. Науковий вісник НАУ. – К., 2008. – С. 269–271.
3. Кутуєва Д.З. Аутсорсинг: нова концепція в проектуванні бізнес-процесів компанії / Д.З. Кутуєва // Проблеми сучасної економіки. – 2007. – № 1 (21). – С. 95–98.
4. Лисенко Т.І. Передумови виникнення та перспективи застосування аутсорсингу як інструменту підвищення конкурентоспроможності підприємства / Т.І. Лисенко // Економічний вісник університету. – 2010. – № 14. – С. 85–92.

Проанализирован зарубежный опыт консультирования и обоснована необходимость его активизации в Украине.

Консультації, технології, інформація, знання, послуги, товаровиробники.

The article analyzes the international experience of extension and the necessity of its intensifying in Ukraine.

Consulting, technology, information, knowledge, services, producers.